

* شعر *

قزل ارسلان قلعه سخت داشت * که گردن بالوند بر میفراشت
 نه اندیشه از کس نه حاجت بهیچ * چو زلف عروسان ریشش پیچ پیچ
 چندان نادر افتاده در روضه • که بر لاجوردی طبق بیضه
 و گویند بلیناس حکیم بآن شهر آمد - و در آن ایام برف در همدان بسیار
 می بارید - چنانچه سر درختان آن شهر در رنگ خلال در میانه برف نمودار
 میبود - و ازین رهگذر مردم آزار تمام داشتند - نزد بلیناس رفته حال خود
 عرض نمودند - طلسمی بصورت شیر از سنگ ساخته بر دروازه آن نهاد -
 که الحال موجود است - و ازین رهگذر به درب الاسد مشهور شده - و از آن
 تاریخ تا حال زمستان کمتر میشود و برف کمتر می بارد - و درین شهر همیشه
 چند فصل بود - بر کوه آن که تا شهر نیم فرسخ است - همیشه برف هست
 و زمستان بود - و در دامن آن کوه که باغستان شهر است ربیع بود - و در شهر
 قاسقان باشد - در حوالی این شهر که کردستان و لرستانست عجایبات بسیار
 است - از جمله آنها یکی کوه بیستونست که از غایت شهرت احتیاج بتوصیف
 و تعریف ندارد - و کارنامه های فرهاد در آن کوه مشهور است - آنکه کوه را
 میخواستند سوراخ کند - و دیگر طاقیست درین کوه از سنگ بریده - و بطاق
 سلطان مشهور است - و از عجایب و غرایب روزگار است - تا شخصی آنرا بنظر
 امعان در نیازد - حقیقت آن ژرف کار نامه معلوم او نمیگردد • دیگر قلعه
 بلنکانست که در دره کوهی واقع شده - و قریب بسیصد و پنجاه ده معمور
 و آبادان دارد - و ده هزار خانه وار کوه در آنجا بیلاق و تشلاق می نمایند -
 و متانت و حصانت آن کوه خدا آفرین زیاده از آن ست - که کسی متوجه
 قبحیر آن شود - و سیرگاه و محل بیلاق خسرو پرویز و شیرین که محبوبه
 او بود - بوده - و شیخ نظامی رح در خسرو شیرین درین باب گوید

* بیت *

من آرم در بلندگان سوزنازی • گوزنان از من آموزند بازی

و دیگر قلعه کنکاور است - و در اکثر تواریخ آمده که این قصریست عظیم که سلاطین سابقه ساخته اند - و از سنگ تراشیده ترتیب داده اند - چنانکه برجهای آن قصر از سنگ یک پارچه است - که تراشیده بر آنجا نصب کرده اند - چنانچه اکثر مردم این ولایت را اعتقاد آنست که کار آدمی نیست - بلکه کار دیو است - چراکه آدمی این قسم سنگی را نمی تواند تراشید - و از محلی بمحلی نقل نموده نصب گردد - بعقل نیز راست نمی آید - و در تواریخ مسطور است - که خسرو پرویز جشقی در آن قصر نمود - و هفت پادشاه را که خاقان چین و فغفور پادشاه ختن و قیصر روم و درهر پادشاه هند (۱) بوده باشد حاضر ساخت - و قلعه هرسین که آن نیز از عجایبات روزگار است که قصریست قباد بن فیروز بنا کرده - و در شش فرسخی کنکاور واقع شده مطبخ او بود - و اطعمه را دست بدست از هرسین بکنکاور بآن مجلس می رسانیدند که هنوز گرم بود • و در توابع و لواحق این دار السلطنت عجایب و غرایب بسیار است - و بلوکات بیمثل دارد - و بهترین آنها توی - و سرکان - و نهانند - و بروجرد - و خرم آباد است - و خرم آباد را میگویند مکان و مسکن مهر نگار معشوقه امیر حمزه رض بود - که در قصه مذکور است - و آن قلعه که قصر او بوده - الحال آباد است - و دار السلطنت پادشاهان کوچک است - که احوال ایشان در اکثر تواریخ خصوصاً کزیده مسطور است • و نهانند همین پای تخت سلاطین بوده - چنانچه یزدجرد بن شهریار که آخر ملوک فارس است - در آنجا می بوده

و با لشکر اسلام در آنجا مضاف داده - و قلعه آنجا محکم ترین قلاع ایران است - چنانچه شیخ نظامی رح در باب اهل آن قلعه گفته - • بیت • هستند بمرگ خویش خورسند • چون مردم قلعه نهارند و دایم مقر و مسکن درویشان و مشایخ و اهل الله بوده - چنانکه شیخ الطایفه شیخ جنید رح از آنجا برخاسته - و شیخ ابو العباس رح از آن ملک است - و شیخ عطار رح میفرماید - که شیخ شبلی رح آن فرید روزگار شیخی بود اندر نهارند کبار - اگرچه جنید به بغدادی اشتهار دارد - اصل وی از این شهر است - و در این ملک که نهارند باشد دو چشمه آب واقع شده - که یکی بسراب گوماسا مشهور است - و دیگری بسراب بابارودبیره - که در ربع مسکون باین صفا و نزهت و لطافت از جهت روانی آب و درختان چنار و کثرت دیگر اشجار و سبزه و لاله نظیر و شمال ندارند - و سراب محلات و دیگر سرچشمهای ایران در پیش این در مکان شریف نمایند - و سیرگاه اهل آن ملک است - و بر کوه کردن که بر قبله این شهر واقع شده - و سرچشمه گوماسا از آنجا جاری میشود بر قلعه آن صورت گاو و ماهی از برف در تمام سال نمودار است که سر بر سر هم نهاده اند - و در زمستان و تابستان همین نمایانست - و گویا که زیاده و نقصان بحال آنها راه نمی یابد - و اهل آن ملک را که وطن اصلی راقم است - اعتقاد بآن صورت برف اینست - که کشف و کرامات از ایشان ظاهر شده - و میشود - و شبهای جمعه بر سر آن چشمه که در دامن آن کوه است رفته - بعبادت مشغول و استمداد می نمایند - و در هنگام قلت آب بآنجا رفته طلب آب می نمایند - و اعتقاد ایشان آنست که بقدر کفاف آب زیاده میشود • در بابارودبیره مزار یکی از درویشان است احمد نام - که آن نیز مطاف و سیرگاه اهل آن ولایت

است - و اثناعشر این دو مکان از مقامهای عجایب و غرایب عالم است -
 و سیاحان ربع مسکون نشان نداده اند - و راقم نیز با کمال سیاحت ندیده -
 و از هر چشمه رودی جاری میشود که اسب از آن گذار نمیتواند نمود - و آب
 این شهر دو چشمه در کمال لطافت و صفاست - و در دو فرسخی همدان
 در دره کوشی که یکی از فرزندان برهان اولیا و خلامه اتقیا علی مرتضی
 علیه التحیه و التنا محسن نام و ابودجانه انصاری آسوده است - هفت
 هشت ده است که بهم متصل شده و یک شهر بنظر درمی آید - و مامشارود
 نام دارد - و در آب و هوا و میوه و فواکه در ربع مسکون نظیر ندارد - و این
 مکان شریف را با مغد سمرفند و شعب بوان واردویاد آذربایجان و غوطه شام
 سفجیده اند - و اکثر مسافران ترجیح داده اند - چنانکه یکی از اکابر نقل
 نموده - که در اسکندریه از شخصی پیر شنیدم - که در شام و روم و سوس
 گردیده - و زمینی را دیده ام چهل فرسنگ بالا درخت - و در زیر درخت
 زعفران - مثل مامشارود همدان و کوه الوند ندیدم - و یکی از شعرا این
 بیت در صفت آنجا گوید *

* بیت *

مامشارود که نسخه از هست • آفتاب اندرو درم در هست

و اکثری از شعرا مدح این شهر و این کوه گفته اند چنانکه همادی شهریار
 گفته *

* منظوم *

ای دل افروز ماسد همدان • کز تو روشن شد اختر همدان
 تیغ مه را ز تیغ افسان است • چرخ را دامنت گریبان است
 بی ستون ریشه عماء است • کوه البور پرز جامه است
 مستوری را پی ستور شمر • تا به بینی زحل فرود نگر
 از بلندی سوز که لف لبی • زانکه تا پشت پای شعر منی
 اوزن کوی قبله جان را • فرقه العین خویش مشکان را

- مهد اقبال و قبلة قبله * در کو افتاده بومش از قبله
 جهل بازار او نیالوده * ظلم دیوار او نیفدوده
 و حکیم خاقانی نیز در تعفة العراقین در صفت آنجا گوید * * مثنوی
 چون یافتی اتصال درگاه * هجرت کنی از معسکر شاه
 راه همدان بدیده پویی * هذا البلد الامینش گوئی
 خضراش مثال کعبه خوانی * اروندش بو قیدس دانی
 کوهی حجرش جواهر پاک * میسرخ زمی و ستون افلاک
 تیغش بفراز بوده خـرگاه * زانسوی سماک سالها راه
 بیخش به نشیب کرده آهنگ * زانسوی سمک هزار فرسنگ
 سیمرخ بدامفش فرودید * سیمرخ دگر چو خود درو دید
 اروند مکان گرفته هریک * قافی بدهان گرفته هریک
 کار همدان چه دست بالا ست * کالوند قـرار گاه عفتا ست
 آلا بوجود او قوی نیست * پشت همدان که روی دیندست
 شهری بینی بهشت مرزش * دهقان فلک بکشت ورزش
 آبش ز لطافت انگبین وار * بادش ز نشاط زعفران بار
 بس ساخته خضر در حریمش * حلـوای مزعفر از نعیمش
 گر بزگـرش درمنه کرد * خاکش همه زعفران برآرد
 خود کلّ عراق مهد جانها ست * اما همدان عروس آنها ست
 اکناف عراق باغ دیندست * اما همدان بهار معنیست
 چون در همدان مقرر گرتی * حظ همدان که بو گرتی
 هم طالع دین سعید بینی * هم شام و سحر دو عید بینی

و دیگر دانایان در نظم و نثر ستایش این مکان بغایت نموده اند - و وسعت
 و آبادانی این ملک را حد و نهایت نیست - و چون این مختصر
 محل ایراد آنها نیست و از مطلب باز می ماند بر سر مدعا می رود

را پیشتر بشیراز فرستاد - و میان ایشان و اغور لو محمد مصافح واقع شد -
 میرزا ابو یوسف با وجود نا بیفائی بمیانجی تبریز گریخت - و جمعی از عساکر
 اغور لو محمد متعاقب او رفته میرزا یوسف را در سنه هشتصد و هشتاد
 و چهار بتقل رسانید - و در گنبدی که در راه ملای شیراز و برسر
 قبر مولانا نعیم کرمانی ساخته اند - دفن کردند - و شیراز را بعمر بیگ
 موصول داد - و پیر علی بیگ فرار نموده بهمدان افتاد - در آن ایام شاه حسین
 ابن ملک عزالدین حاکم لر کوچک - بتاخت همدان و شهرزور و الوس
 بهار لو آمد - و حسن بیگ خاکی مولف منتخب التواریخ در منتخب
 التواریخ آورده - که کور پیر علی بن علیشکر بیگ بهار لو با سپاه بهار لو سر
 راه بر شاه حسین گرفته محاربه عظیم در میان ایشان روی داد - شاه
 حسین بدست پیر علی بیگ کشته شده شکست فاحش بسپاه لر رسید -
 و این واقعه در سنه ثلاث و سبعین و ثمانمائه روی داد * و چون استیلا
 حسن بیگ و آق قوینلو در ایران بسرحد کمال رسیده بود - تاب مقاومت
 ایشان نیاورده برادر ارشد خود بیگم بیگ و طایفه بهار لو و جمعی آق قوینلو
 که برسر او جمع شده بودند - در ملازمت میرزا سلطان محمود بن میرزا
 ابو سعید که پاشا بیگم دختر امیر کبیر علیشکر بیگ که همشیره پیر علی
 بیگ بوده باشد - در عهد او بود - و از اولاد امجد صاحب قران زمان
 بود - و میرزا بایسنقر از پاشا بیگم متولد شده - بساطنت سمرقند در
 سنه تسع و سبعمائه رسیده - در آخر بسعی امرای ترخانی - سلطان علی
 برادر او بساطنت نشست - و او مدتی متوالی بود - آخر مستقل
 شده سلطان علی را میل کشید - درین اثنا فردوس مکانی بامر بادشاه
 سمرقند را ازو گرفت - و او نوزد خسرو شاه ببدخشان رفت - و بامداد
 خسرو شاه حصار را از میرزا سعید بگرفت - و با خسرو شاه باران

تسخیر بلخ روان شدند - کار فاساخته بر گردیدند - و بقندز در آمدند -
 خسرو شاه از میرزا بایسنقر متوهم شده در اربع و تسعمائه او را میل کشید -
 و در محرم نهم و پنج در منزل اوخ آن شهریار را بقتل رسانید -
 ولادت میرزا بایسنقر در اثنین و ثمانین و ثمانماده بوده - و طبع نظم عالی
 داشته و عادلی تخلص میذوده - و این مطلع ازوست * بیت *

سایه وار از ناتوانی جابجا می افتم * گرفتارم روی دیواری ز پا می افتم
 از همدان بجانب فارس شدافت - چون بحوالی فارس رسیدند - خبر رسید -
 که میرزا ابابکر بن میرزا ابو سعید که برادر سلطان محمود بوده باشد - بعد
 از آن که در مرو از سلطان حسین میرزا شکست خورده متوجه بدخشان شد -
 از راه کابل و حدود سند و کیچ مکران به اراد تسخیر عراق بکرمان آمده -
 پیر علی بیگ و بیرم بیگ با اهل و عیال و ایل و ایماق خود از میرزا سلطان
 محمود جدا شده در کرمان بمیرزا ابابکر پیوستند - و مقدم ایشان را بغایت
 معزز و مکرم داشتند - و این در نوبت نهال سلطنت چون همیشه مطمح
 نظر ایشان تلافی و تدارک آبا و اجداد از اعادی بود - میرزا ابابکر را
 بر تسخیر عراق تحریض مینمودند - اول میرزا ابابکر بجانب فارس میل
 نمود - و در آن زمان در فارس گماشتگان سلطان یعقوب بن حسن بیگ بودند -
 ایشان نیز از فارس برآمده قصد میرزا ابابکر نمودند - و در گرمسیر کرمان
 حربی عظیم بوقوع انجامید - چندانکه امیرزادگان ترکمان در کار حرب مبالغه
 نمودند - و پای ثبات افشردند - سودمند نیفتاد - میرزا ابابکر تاب نیآورده
 از معرکه بیرون رفت - ایشان نیز در ملازمت میرزا متوجه خراسان شدند -
 و بحوالی سیستان نزول نمودند و از آنجا بخراسان میرفتند - چون رفتن
 ایشان بهرات بسمع سلطان حسین میرزا بایقرا که در آن ایام بادشاه خراسان
 بود - رسید - قصد ایشان کرد - ایشان نیز صلاح درین دیدند - که از راه فراه

متوجه استرآباد شوند - چون قدم در بیابان ترشیز و سبزوار نهادند - سلطان حسین میرزا بایشرا بایناهار هرچه تمام تر ایشان را تعاقب نمود - و از هر منزل که ایشان کوچ می نمودند - سلطان حسین میرزا نزول میکرد - اکثر اسپان اردوی میرزا درین یورش تلف شد - تا آنکه در چهار فرسخی استرآباد نزول نموده اراده داشتند که در همان روز از آب جرجان عبور نمایند - که ریاست پادشاهی غافل نمودار گشت - و محاربه عظیم دست داد - چون بخت مساعدت و اقبال یاری نمیکرد - چندانکه کوشش نمودند کاری از پیش نرفت - و شکست بر جانب میرزا ابابکر و امیرزادگان پیرعلی بیگ و بیرم بیگ افتاده - پیرعلی بیگ و برادرش دستگیر شدند - و اکثری و امرا زادگان و آقایان چغتای و ترکمان کشته گشتند - و در آب غرق شدند - و میرزا ابابکر فرار نموده - پلاس درویشی را بر لباس پادشاهی ترجیح داده رخت شبانی را گرفته پوشید - و اسب و براق و لباس خود را باو داد - و بجانب خراسان شتافت - و در اثنای راه که پیاده میرفت - بجمعی از راه زنان رسیده راه خراسان پرسیده میرفت - چون به حدود قیروزغند رسید - از شخصی مردم صحرا نشین طعام خواست - بفرست دریافت که میرزا ابابکر است - بر اثر او میرفت - و بار گفت - که ای شاهزاده معلوم میشود که تو میرزا ابابکر باشی - بدان جهت آمده ام - تا ترا دلیل باشم - و اعانت نمایم - و ازین ورطه خلاص سازم - میرزا گفت - ای جوان مرد - اگر بقول خود وفا نمایی - من نیز با تو آن کنم که کسی نکرده باشد - چون اندک راهی باشاهزاده رفت - مردم احشام را ازین قضیه خبردار ساخت - و آن قوم اخفای آن راز نتوانستند نمود - و شاهزاده را دستگیر کرده در استرآباد نزد بادشاه آوردند - و بعد از کامل و تدبیر بسیار درین باب - او بقتل رسید - و بعد از قتل میرزا ابابکر - پیرعلی بیگ و بیرم بیگ برادر او را که محبوس ساخته بودند - حاضر ساختند -

و عذاب و خطاب بسیار کردند - که شاهزاده را برین عمل شایع - شما باعث
 بودید - و این امور ناملایم از شما صادر شد - که باعث قتل این امیرزاده -
 که از اقوام نزدیک منست - شدید - و به پیر علی بیگ بیشتر متوجه شده
 آنها را بشوارت و فساد طعن زدند - و بعد ازین مکالمات بقتل هر دو برادر
 حکم فرمود - و حسب الحکم او در استرآباد شربت شهادت چشیدند -
 و این قضیه هایلہ در سنہ ۸۸۷ و ۸۸۸ و پنچ بوقوع انجامید *

ذکر بیوک بیگ و اسد بیگ پسران پیر علی بیگ

بیوک بیگ و اسد بیگ خلف صدق پیر علی بیگ که از دختر میرزا
 اسکندر بن قرا یوسف متولد شده بودند - درین مصاف با پدر و عم
 همراه بودند - با فرزندان و متعلقان و اتباع عم و پدر و طایفه بهارلو
 و بقیة السیف قراقویونلو که از مصاف سلامت بر آمده بودند - بانفاق
 امیرزادگان چغتایی و غیره بجانب بدخشان که ملک موروثی میرزا ابابکر
 بود - و اقوام و اعوان و انصار او درانملک مستقر بودند - شناختند -
 و ترک ملک موروثی خود و وطن اصلی بجهت دوستی و خویشی
 سلاطین چغتایی نمودند - و آمدن ملک بیگانه را بر وطن قدیمی گزیدند -
 و میرزا سلطان محمود بن سلطان ابوسعید بن سلطان محمد بن میرزا
 منیر انشاه بن امیر تیمور صاحب قران را که پاشایکم دختر علیشکر بیگ در
 حبائے او بود - پنچ پسر و یازده دختر بود - اول سلطان مسعود میرزا که
 مادرش خانزاده بیگم دختر میر بزرگ ترمذیست - و ثانی بایسخر میرزا
 که بتخت ساطنت ماوراءالنهر و سمرقند و بدخشان برآمد - و از
 پاشا بیگم دختر علیشکر بیگ ترکان که جد چهارم پدرم خانست بوجود
 آمده - سیوم سلطان علی میرزا که مادرش زهره بیگی آغاست - از طایفه

اوزبک - چهارم سلطان احسین امیرزا که در زمان حیات پدر فوت شده - پنجم
 سلطان اویس امیرزا که بخان امیرزا شهرت دارد - و از سلطان نگار خانم دختر
 یونس خان متولد شده - و عارف محمد قندهاری میرسامان محمد
 بیوم خان اخان خانان که مولف تاریخ اکبریست - سلطنت این چهار
 شهریار را مفصلاً رقم نموده * و ملک بدخشان از زمان اسکندر فیلاقوس
 تا تاریخ سده هشتصد و هفتاد و یک در تصرف بادشاهان آنجا که از
 نسل اسکندر فیلاقوس بودند - بیرون نرفته بود - و دیگری بران دیار دست
 نیافته و مستقل نشده بود - و اگر دوسه روزی بتغلب دست یافته بوده
 باشد - درامی بهم رسانیده است - در تاریخ مذکور سلطان ابوسعید از
 قندهار متوجه آنملک شده تسخیر نمود - و تمامی آن بادشاهان که از
 نسل اسکندر بودند - بقتل رسانیده خود مستقل شد - و از غایت خوبی
 آب و هوا و فراغت و صفا و وفور میوه - دارالسلطنت خود ساخت - و در
 زمان حیات خود سلطنت بدخشان را بمیرزا ابابکر داده بود - چون داخل
 بدخشان شدند - میرزا سلطان محمود و امرای چغتایی و امیرزادگان سلسله
 سلطان ابوسعید نسبت و صلت و خویشی و اخلاص دوستی که درمیانه
 ایشان بود منظور داشتند - و رعایت خاطر عصمت پناه پاشا بیگم که صبیبه
 علیشکر بیگ و عمه بیدک بیگ و زن سلطان محمود میرزا بن سلطان
 ابوسعید بود - کرده - اعزاز و احترام امیرزاده بیدک بیگ و سیف علی بیگ
 خلف صدق او که دران زمان در صغریس بود بجای آوردند - و وجود این
 بزرگان را مغتنم شمردند - و در تعظیم و توقیرشان کوشیدند - و حل و عقد
 و اختیار مهم آن ملک را در حوزه تصرف او گذاشتند - و برگشته علاء الملک
 را سلطان محمود میرزا که پاشا بیگم دختر علیشکر بیگ در حباله او بود -
 بجایگیر ایشان مقرر نمود - چون چندی دران ملک بسر بردند - امیر کبیر

محمد بیوم خان از سیف علی بیگ خائف او در قلعه ظفر بدخشان از بطن
 مقدس ستر عظمی نکیبی خانم که از سلسله خواجه زادهای نقشبندی
 بود - بوجود آمد - و جهانیان را ثمره رشد و رشاد و رفاهیت عباد و زهاد
 و اهل استعداد - چنانکه در احوال خیر مآلش که بعد ازین رقم خواهد
 شد - مسرور و خوشحال ساخت - و منجمان اخترشناس طالع مولود این
 بزرگوار که محمد بیوم خان خان خانان بوده باشد - میمون و مبارک گفتند -
 و گرفتند - و روز بروز آثار بزرگی و شجاعت ازو ظاهر میشد - و سیف علی
 بیگ بارادار بدست در آوردن سلطنت موروث و دریافت اقوام و قبایل
 از بدخشان بعراق و خراسان رفت - و اقوام را دریافته مدتی کرو و فر
 نمود - و کاری ساخت و بقندهار معارفت نمود - و در دارالسلطنت غزنین
 بجوار رحمت ایزدی پیوست - و در همانجا مدفونست - و عصمت مآب
 عفت قجاب پاشایکم را ازین بزرگوار روزگار تلف شده و عمر گذشته
 بدست در آمد - و در کنف حمایت و رعایت خود پروردن گرفت - و جد
 بزرگوار عالی مقدارش بزرگ بیگ و خانوی او امیر بیگ که طغای گویند -
 و دران زمان مشارالیه بود - نیز تربیت آن نوباره بوستان ایالت و سلطنت
 و نجابت را بر خود لازم ساخته - بقدر مقدور در رعایتش میکوشیدند -
 و همگنان را ظاهر شده بود که علم مفاخرت و سلطنت جد و آبی نامی
 و لوای مباحث اجداد گرامی را دران ولایت خواهد برافراشت - و احیای
 سلسله قرا یوسف که سالها در ایران لوای سلطنت برافراشته بودند -
 بدستوری که ذکر رفت خواهد نمود - و آن والا جاه نیر این مقدمه را پیش
 نهاد ضمیر انور نموده - بر ذمت همت خود واجب و لازم میدانست - و در
 کسب کمال و استعداد و آداب بزرگی و آئین سپاهگری که موروثی او بود -
 میکوشید - و نشاء قرا یوسفی و میوزا اسکندری و جهانشنهی را در خریدی

بکار می بود - تا آنکه اقوام سعادت انظمامش بشانفرده سالکی رسید -
 و حسب التقدیر هیت بزرگی و سخاوت و رشد رشاد این خرد بمعنی بزرگ -
 بر ضمیر انور بادشاه عالم پناه - ممانگ ستان - خلاصه دودمان امیر قیدمور گوزگان
 بابر بادشاه پرتو افکن شد - و نسبت خویشی او با آن سلطانه ظاهر بود -
 چون بملازمت آن بادشاه سر افراز شد - با وجود صغرسن در نشستن
 بر جمیع امیر زادگان و امرای چغتمای مقدم نشانید - چنانچه امیر زادگان
 و امرا ازین مقدمه آزرده شده با فیروز مکانی درین باب گفتگوی
 نمودند - و آن ذی جاه جواب گفت - که اگرچه این نوباره بمستان
 سلطنت بسال خرد است - اما در حسب و نسب بزرگ و از دودمان
 سلاطین ترکمان است - بحسب قوت تقدیم او جایز است - و بزودی در
 سلک مشوران و مصاحبان و صاحب نگاشان جای گرفت - و در سن
 صبی متصدی امور ملک و مملکت و متکفل مهم سلطنت آن پادشاه
 شد - و با طایفه ترکمان و ایماق بهارلور در خدمت آن ذی شان طریق
 خدمتگاری اختیار نمودند - دران ایام پادشاه ظل الله محمد همایون
 بادشاه از پدر خود التماس نمودند - که تربیت این و الا نژاد را ایشان
 بکنند - التماس او را مبدول داشته - محمد بیوم خان را بحماییت تربیت
 ایشان سپردند و فرمودند - که چنانچه پدران ما پدر بر پدر بادشاه
 بوده اند - ایشان نیز سلاطین و سلاطین زاده اند - و اگر مرا مثل شما فرزند
 برخوردار می بود - محمد بیوم خان را فرزندم میخواندم - و این
 برورد درگاه الهی در مصاحبت و ملازمت ایشان در صدق و اخلاص
 میکوشید - و روز بروز آثار کاردانی بظهور میرسانید - تا آنکه تخت سلطنت
 گورگانی بمحمد همایون بادشاه رسید - چون جوان قلم سوانح پیمای از
 احوال خیر مآل آبا و اجداد نامی این سیه سالار بعجز و انکسار قرار داد -

و سبب آمدن این بزرگواران را بولایت هندوستان از تواریخ مبسوطه مثل
 حبیب السیر و خلاصه الاخبار و تذکره دولتشاه و نگارستان و اخلاق حکیمی
 و منتخب التواریخ و طبقات اکبری و تاریخ اکبری و اکبرنامه و ظفرنامه
 و دیگر تواریخ بدستوری که ذکر رفته تحقیق و پیروی نمود - الحال
 شروع در آثار بزرگی و ملک ستانی و سخاوت جبلی این بزرگوار میروود -
 آنچه بر راقم ظاهر شده شطری بیان می نماید - امید که از حسد حاسدان
 ایمن بماناد - بحق محمد صلعم و آله الامجاد *

فصل اول در ذکر والد عظیم الشان این خلاصه

دودمان علیشکری و حالات و فتوحات آن

مغفرت پناه محمد بیرم بیگ بن سیف علی

بیگ بن بیرک بیگ بن پیر علی بیگ

ابن علیشکر بیگ بن بیرم قرا بیگ

ابن الف قرا بیگ بن قرا خان

ابن غزان بن قرا مصر بن قرا

محمد - و از جانب دیگر بمیرزا

اسنکدر قرا یوسف میرسد -

چنانکه ذکر رفته

چون محمد بیرم بیگ در سن شانزده سالگی بدستوری که رقم شده

بملازمت و مصاحبت بادشاه ظلّ الله محمد همایون بادشاه بن بابر بادشاه

ابن میروزا عمر شیخ بن سلطان ابو سعید بن میروزا میروانشاه بن صاحب قران زمان امیر قیمر گورگان - که بتاریخ سنه ۳۵۰ و سه بعد از فوت پدر بزرگوار خود بر کابل و غزنین و بدخشان و بعضی از محال معظم هندوستان و خراسان مثل قندهار و زمین داور - دست یافته - بر تخت سلطنت نشسته بود - و پادشاهی بود دین دار عدالت شعار - و مقدری بود کامگار نامدار - رسید - و آن بادشاه نامدار را عزیمت تسخیر ممالک هندوستان در خاطر مصمم بود - و آثار ملک گیری و ممالک ستانی از جبین مبدین این بزرگوار نمایان و قابان بود - اختیار مهم سلطنت و معاملات ممالک را به ید اقتدار او نهادند - و مرتبه اخلاص و رابطه اختصاص میانه این صاحب بنده پرور و آن اخلاص گستر بمرتبه رسیده بود که بادشاه را بخاطر رسید - که منصب مهرباری خود را بایشان متعلق سازد - در آن حال این خدیو در منزل خود بر روی چهار پای خوابیده بود - در عالم رویا و مشاهده چنان دید - که بادشاه ایشان را بمنصب مهرباری سرفراز نموده - از خواب برجسته از چهار پای پائین آمده تسلیم مهرباری غایبانه به بادشاه نمودند - ملازمان و خدمتگاران ازین حرکت در تعجب افتادند - شرح واقعه پرمیدند - چنانچه بود باز گفت - چون بخدمت اقدس رسید - بمنصب مهرباری سرفراز ساختند - و بعد از سرفراز ساختن حقیقت حال معروف داشت - و در باب تسخیر هندوستان رای اصابت قرین او را قوی و مطلق العنان ساختند - آن مالیجاه نیز در خردی کار بزرگان پیش گرفته اتمام و اختتام این ژرف معامله را بر ذمت همت خود واجب و لازم دانست - و نام نامی صاحب و تربیت کننده خود را مشهور آفاق بملک گیری و مملکت ستانی ساختن و اساس آن دولت و بنیان سلطنت را بر فرق و رقدان نهادن پیشه گرفت * چون درین مقام بر راقم لازمست که دست

از اجمال باز دارد - و سطرری چند از احوال سلاطین سابق هندوستان و گردن کشان و فرمان فرمایان این وسعت آباد بیان نماید - و سبب انتقال این ملک را از آن نامداران بسلسله ابد پیوند صاحب قرانی بوسیله این سپهسالار و خان خانان مرحوم در قلم آورد - و از تحریر حالات آن ممالک ستانان - حالات و فتوحات خان خانان مرحوم را در ضمن فتوحات و ایام سلطنت سلاطین تیموریه ظاهر گرداند - و هر جا فردوس مکانی مذکور میشود - اشاره بنواب فردوس مکانی ظهیرالدین محمد بابر بادشاه است - و مراد از جهانبانی جنت آشیانی محمد همایون بادشاه - و خلیفه الهی و شاهنشاهی غرض از جلال الدین محمد اکبر بادشاه است - اکنون شروع در حالات سلاطین بطریق اجمال میروود *

ماجمل احوال سلاطین سابقه هندوستان سوای

بادشاهان گجرات و خانان دکن و حکام سند

که احوال ایشان در فصل دوم در ضمن

فتوحات سپهسالار نامدار

مذکور خواهد شد

ارباب سیر و تواریخ بتخصیص مولف طبقات اکبری آورده که در هر قرن از قرون ماضی و ازمنه سابق جمعی از فرمان فرمایان و گردن کشان در ممالک هندوستان که ولایتیست وسیع و مرکب از چند اقلیم - و مساحت بسیط غیرا چهار دانگه روی زمین گفته اند - در هر ناحیه آن فردی از افراد حکام استیلا یافته خود را بساطنت آن دیار مشهور ساخته - و بخطابی و لقبی خاص ملقب و مخاطب گردانیده -

و اکثر اوقات درین ممالک هرج و مرج بوده - ر خلائق و عباده
و زهاد از ظلال سلطنت عظمی بی نصیب بودند - و ارباب سیر
و اخبار مجلّات در احوال ایشان مثل تاریخ دهلی و تاریخ گجرات
و تاریخ مالوه و تاریخ بنگاله و تاریخ سند جدا جدا مرقوم صحایف بیان
نموده اند - تا در زمان خلیفه الهی علامه زمان و فرید عصر و دوران
شیخ ابو الفضل بن شیخ الشیوخ شیخ مبارک ناگوری تاریخ اکبری را
جامع حالات هندوستان و فتوحات خلیفه الهی و حضرت جهانبانی جنت
آشیدانی و فردوس مکانی نمود - و دست از باستانی افسانه‌های سلاطین
سابق هندوستان باز داشت - و رجوع بدیگر کتب مطوّله مفصّلاً نمود -
و نظام الدین احمد بخشعی مولف طبقات اکبری طبقات را جامع احوال
مجموع سلاطین سابق و حال این ممالک نموده - و الحق زحمت بسیار
کشیده - و بقدر مقدر در تحقیق حال هر یک کوشیده - و خانمه هر طبقه را
بفتح موکب اعلی خلیفه الهی و جهانبانی جنت آشیدانی و فردوس مکانی
که عنوان رفعت نامه مفاخرت است اتصال داده - و چنانچه باید و شاید
بیان نموده - و راقم این خلاصه هر چند از نوشتن حالات دیگران مجتنب
بود - و این شگرف نامه را مخصوص احوال نواب خان خانان مرحوم و سپه
سالار نامدار کامگار و فرزندان بختیار نصرت شعار ساخته بود - رفته رفته قلم
سرعنت اندیشه - عنان اختیار از دست اقتدار در ربهوده قدم در وادی حالات
هندوستان و وقایع زمان پادشاهان سابق و بیان حالات ایشان نمود - من
حیرت زده لحظه از جرأت و جسارت این خام طبع سوخته نهان در تعجب
افتادم - چون دانستم که از جاده راستی انحراف نموده و راه گمنامی
نمی پیماید - چه اگر این نسخه از ذکر فردوس مکانی و جنت آشیدانی
و خلیفه الهی نصیبی نداشته باشد - و باحوال خیر مال ایشان زیادت

و زیب نه پفیورد - مغشوش و ابتر خواهد بود - و هرگاه فتوحات این نامداران که از دولت قربیت و احسان و انعام این سلسله علیّه بوده باشد آثار بزرگی ایشان ثبت نشود - این نسخه از خطا و خلل بر نمی آید - بفابریں داعیه تحریر احوال این جهانداران که تربیت کرده و پرورده این خلاصه دودمان عایشکری اند - لازم آمد - و به سبب انتقال و بیان نزول وسعت آباد هندوستان بمنسوبان این آستان عالیشان بوسیله این سده سالار و خان خانان مرحوم مغفور التزام حالات سلاطین سابقه و حال هندوستان نمود - و پادشاهان گجرات و سلاطین و خانان دکن و حکام سند را در محل خود خواهد در آورد - بدستوری که مذکور خواهد شد - و ما بقی را در ضمن احوال خان خانان مرحوم درین محل ذکر نموده بر سر سخن خواهد رفت - و متصدی بیان حالات خان خانان مرحوم خواهد گردید - و چون ظهور اسلام در کفر آباد هندوستان ابتدا از سلاطین غزنوی شده شروع در حالات ایشان میروود *

ذکر غزنویان

ارباب سیر و تاریخ و اخبار ابتدای دولت ایشان را از سبکتگین که از سنه سبع و ستین و ثلث مائه بوده باشد - تا شهر سنه اثنین و ثمانین و خمسمائه دویست پانزده سال پانزده نفر را اعتبار نموده بقید تحریر و تقریر آورده اند - و بر آنچه بر ایشان از کتب سیر و اخبار ظاهر شده مرقوم قلم مشکین رقم نموده اند - دست در دامن اجمال زده شروع می نماید - و تفصیل را رجوع بطبقات اکبری می نماید *

ذکر امیر ناصرالدین سبکتگین

امیر ناصرالدین سبکتگین غلام ترک نژادست مملوک الپتگین - و او غلام امیر منصور بن نوح سامانی است - و در خدمت امیر منصور بمرتبه امیر الامرائی رسیده بود - و در خدمت ابو اسحاق بن الپتگین در وقتی که ابو اسحاق در خدمت امیر منصور حاکم غزنین بود - مدار المهم کارخانه حکومت گشت - چون ابو اسحاق رخت اقامت بعالم دیگر کشید - در سنه سبع و ستین و ثلثمائه رعیت و سپاهی چون وارثی از ابو اسحاق نموده بود - بحکومت او قایل گشتند - و در سنه مذکور بمدد طغان نامی که سابق حاکم بست بود - و ولایت بست از تصرف (۱) بایتوز حاکم آنجا برآورد - و بغزای کفار به هندوستان رفت - و با جیپال بادشاه هند مصاف کرد - و چشمه دران حدود بود - که چون قازورات دران انداختندی برف و باران شدی - امیر محمود فرمود تا قازورات دران چشمه انداختند - برف و باران شد - بسیاری از مردم جیپال تلف شدند - آخر جیپال از در صلح در آمد - و مال قبول کرد - و جمعی را بجهت تحصیل مال با خود برد - آخر عصیان ورزیده محصلان را محبوس کرد - امیر ناصرالدین باندقام این حرکت متوجه او شد - جیپال با رایان و راجهای هندوستان با یک لکه سوار در نواحی ملتان در برابر آمده - تلاقی فریقین دست داد - و امیر ناصرالدین بفتح و فیروزی اختصاص یافت - و سکه و خطبه بنام خود کرد - و بعد ازین بکومک امیر نوح سامانی بخراسان و ماروا الذهر رفته مصدر فتوحات شد - و در شعبان سنه ثمانین و ثلثمائه در گذشت - ایام حکومت او بیست سال *

(۱) صاحب تاریخ فوشته نام حاکم بست را باتور می نویسد ۱۲ مصحح *

ذکر سلطان محمود بن سبکتگین

بعد از فوت سبکتگین امیر اسمعیل که پسر بزرگ او بود قائم مقام شد - خواست که امیر محمود را از میراث محروم سازد - امیر محمود غالب آمده جانشین پدر شد - و بلخ و خراسان در تصرف آورد - و از خلیفه القادر بالله عباسی - امین الدوله و یمین الملک لقب یافت * در سنه تسعین و ثلثمائه از بلخ بهرات و سیستان رفته حنیف ابن احمد حاکم آنجا را مطیع ساخته بغزنین آمد - و حصارى چند از هندوستان بگرفت - و با ایلک خان خویشی نمود - که ماوراءالنهر از خان و ماورای آن از سلطان باشد * و در شوال سنه احدی و تسعین و ثلثمائه از غزنین بهند آمده با راجه جیپال در آویخت - و فتح کرد - و راجه با پانزده نفر پسر و بوادرا امیر گشت - و در گردن راجه حمایلی بود که آنرا بزبان هندی مالا گویند - یکصد و هشتاد هزار دینار قیمت نمودند - و برادران او نیز باین دستور حمایلات داشتند - و فتح در روز شنبه هشتم محرم سنه اثنین و تسعین و ثلثمائه بود * و در محرم ثلث و تسعین و ثلثمائه باز سیستان رفته حنیف را مفقود ساخت - و روی بهندوستان آورده قصد بهافظه کرده از ملتان گذشته - در ظاهر بهافظه فیروز آمد - بعجیرای راجه آنجا لشکر بمقابله فرستاد - و خود بکنار آب سفد رفت - چون لشکر او را محاصره نمودند - کاردی تیز خود زده خود را بکشت - و سرش را بفرد سلطان آوردند - از جمله غنائم آنجا درویش و هشتاد فیل بدست آمد - چون حاکم ملتان از ملاحظه بود بجهت غفلت او از راه مخالف روان شد - و اندپال بن جیپال که بر سر راه بود - در مقام ممانعت در آمد شکست خورده بکوهندستان کشمیر گریخت - و حاکم ملتان هر سال بیست

هزار درم قبول نمود - و اجرای احکام شرع و توبه و بازگشت نمود - و این واقعه در سنه ست و تسعین و ثلثمائه بود * و چون در سنه سبع و تسعین و ثلثمائه بکارزار ترکان اشتغال داشت - چنانکه در کتب مطبوعه مذکور ست - در ربیع الآخر سنه ثمان و تسعین و ثلثمائه خبر رسید - که سوکپال راجه هند که در دست ابوعلی سمچور اسیر افتاده اسلام آورده بود - راه ارتداد پیش گرفته - او را بدست در آورد - و در حبس چندان نگاه داشت - که بمرد * و در سنه تسع و تسعین و ثلثمائه باز در هندوستان با انقدپال کارزار نمود - و او گریخته بقلعه بهیم نگر رفت - و سلطان بتعاقب رفته - امان خواست - و سلطان بقلعه در آمده آنچه از زمان بهیم مانده بود برداشت - و چند تخت طلا و نقره بردرگاه قلعه نهاد - و آن همه اموال در میدان ریخت - تا رعیت و سپاهی در تفریح حیران ماندند * و در سنه اهدی و اربعمائه قصد ملتان نموده ما بقی ولایت بتصرف گرفت - و قتل عام ملاحظه آنجا کرد - درین سال داؤد بن نصر را بقلعه غورک غزنین برد - و دران حبس بمرد * و در سنه اثنین و اربعمائه لشکر بهتانیسر کشید - و نبیره^(۱) جیپال پنجاه فیل پیشکش داد - که سلطان مراجعت نمایند - قبول نیفتاده - تهانیسر را غارت نموده و بت^(۲) جکرسوم نام را بغزنین بردند - و دیگر بنها را شکستند - و فرمود - که بر در درگاه نهادند - تاپی سپر خلیق شود * و در ثلث و اربعمائه فتح عورجستان نمود - و شار^(۳) حاکم آنجا را بگرفت - و در

(۱) از تاریخ فرشته معلوم می شود که این پیشکش پنجاه زنجیر فیل از نبیره جیپال نبوده - بلکه از راجه اند پال پسر جیپال مقرر شد تا آنکه سلطان نسخ عزیمت تهانیسر نماید و سلطان محمود را قبول نیفتاد ۱۲ مصحح *

(۲) صاحب تاریخ فرشته نام بت - جک سوم نوشته است ۱۲ مصحح *

(۳) در تاریخ فرشته نام او را شاه سار ابو نصر نوشته است ۱۲ مصحح *

آخر این سال ابو الفوارس بن بهاء الدوله از غلبه برادران بسطغان پناه آورد - سلطان نامها نوشته ایشان را صلح داد * و در اربع و اربعمائه بر سر قلعه نذنه که در کوه بالغات است رفت - بجیره جیپال برآه کشمیر رفت - سلطان بدره کشمیر رفته بسیاری از کفار مسلمان شدند - و غنایم بسیار بدست آمد - و سلطان بغزنین آمد * در سغه سبع و اربعمائه رو بکشمیر (۱) آورد - و حصار لوه کوت را محاصره نمود - و از شدت برف مراجعت نمود - درین سال ابو العباس بن مامون خوارزم شاه از خوارزم نامه بسطغان محمود نوشته - خواهر سلطان را خواستگاری نمود - اجابت نموده خواهر را بخوارزم فرستاد - هم درین وقت جمعی از اوباش خوارزم شاه را کشتند - سلطان بدفع ایشان رو به بلخ نهاد - و از آنجا قصد خوارزم نمود - و محمد ابراهیم طائی را مقدمه لشکر نمود - و خمارتاش که سپه سالار خوارزمیان بود از کمین برآمده جمعی کثیر را بتقل آورد - غلامان سلطان رفته خمارتاش را دستگیر کرده فرد سلطان آوردند - در حوالی قلعه هزار ست (۲) لشکر خوارزم در مقابل آمده شکست خوردند - و الذیکین (۳) که سپه سالار ایشان بود اسیر گشت - و قاتلان ابو العباس را بتقصاع رسانید - و امیر حاجب التون تاش را خطاب خوارزم شاهي داده خوارزم و اورکنج (۴) بار ارزانی داشت - و بهرات و به بلخ آمد -

(۱) در تاریخ فرشته عزیمت کشمیر و واقعه حصار لوه کوت را در سنده ست و اربعمائه نوشته است ۱۲ مصحح *

(۲) در تاریخ فرشته نام قلعه هزار اسپ بیان کرده ۱۴ مصحح *

(۳) در تاریخ فرشته همین نام را لیدیکین بخاری می نویسد و در تاریخ هندستان مصنفه سرالیت که در زبان انگلیسی است در صفحه ۱۱۷ جلد چهارم چند اسم متعدد نوشته است - وَالْعَمْدَةُ عَلَى الْحَوَاةِ ۱۲ مصحح *

(۴) در تاریخ فرشته اورکند می نویسد *

و هرات به پسر خود میر مسعود - ولایت کورخان (۱) را بمیر محمد داد *

و در سده تسع و اربعمائه ولایت قنوج را تا کنار آب تسخیر نمود - و از هفت آب هولفاک گذشته بقلعه بدنسه رفت - و پیشکش گرفته حاکم آنجا را بجان امان داد - و از آن جا بقلعه مهران (۲) که بر کنار آب جونست رفت - و رای آن قلعه فرار نموده خود را بکشت - و از آنجا بشهر متوره (۳) رسید - و این متوره شهریست بزرگ مشتمل ببتخانهای عظیم و مولد کشن (۴) بن باسندیوست که هندیان او را محلّ حلول واجب تعالی دانند - القصد این شهر بی جنگ بدست آمد - و بتخانها شکستند - و یک بت زرین شکستند - که وزن او نود و هشت هزار و سیصد مثقال زر پخته بود - و یکپاره یاقوت کحلی یافتند - که وزن او چهار صد و پنجاه مثقال بود - و فیلی مست از فیلان رای در وقت مراجعت از قنوج گرفته - خود نزد سرپرده سلطان آمد - و گرفتار گشت - و آنرا شکن گرفت - و خداداد نام نهاد - و غنایم قنوج را شمردند - بیست و اند بار هزار هزار آمد - و پنجاه و سه هزار برده و سیصد و پنجاه و اند فیل بود * و در سده عشر و اربعمائه متوجه هندوستان شد - نیرا جیپال که چند مرتبه از

(۱) در تاریخ فرشته گورگان نام نموده ۱۲ مصحح *

(۲) در تاریخ فرشته نام قلعه مهران ذکر می آید ۱۲ مصحح *

(۳) در تاریخ فرشته نام شهر متوره بیان نموده ۱۲ مصحح *

(۴) در تاریخ فرشته کوشن باسدیو ذکر کرده است ۱۲ مصحح *

(۵) اند از وزن چند بمعنی چندان و چندین باشد و شمار مجهول هم هست

و آنرا عربی نینف و بضع خوانند - در همین مسئله غنایم قنوج صاحب تاریخ فرشته

می گوید که بیست هزار دینار و هزاران هزار درم شمار در آمد ۱۲ مصحح *

سلطان شکست خورده بود - به امداد نندا در برابر سلطان آمد - هشت نفر از غلامان سلطان از آب عمیق که در میانه حایل بود گذشته تمام لشکر نندیره جیپال را درهم آورده شکستند - نندیره جیپال با معدودی چند فرار نمود - و غلامان قصد شهر کرده بتخانها شکستند - و شهر را تاراج نمودند - و سلطان از آنجا بولایت نندا - روی آورد - نندا از توهم فرار نمود - و اسباب و آلات بجا گذاشت - روز دیگر که سلطان خاطر از مآل او جمع نمود - آن اسباب بغارت برد - و پانصد و هشتاد فیل نندا که در پیشه بود نزد سلطان آوردند و هم درین ایام فتح قیرات^(۱) و تورک که دوره است پیشه و جنگل - سرد سیر و میوه بسیار دارد - و مردم آنجا شیر پرستند - نموده اهل آنجا مسلمان شدند * و از آنجا در سنه اثنا عشر و اربعمائه باز بکشمیر رفت - ولوه کورت محاصره کرد - و از شدت سرما بر گردید - و بلاهور آمده آنجا را غارت کرد * و در سنه ثلث عشر و اربعمائه بار دیگر قصد ولایت نندا کرد - چون بقلعه گوالیار رسید - حاکم قلعه امان طلبیده پیشکش داد - و از آنجا به کالنجر که در بلاد هندوستان بمذات مشهور است - رفت - نندا حاکم آنجا زینهار خواسته خراج داد - چون فیلان خراجی از قلعه بر آمدند - سلطان فرمود - تا ترکان فیلان را گرفته سوار شدند - نندا شعری بزبان هندی در مدح سلطان و جلالت ترکان گفته بسطان فرستاد - حکومت پانزده قلعه با دیگر تحف بصله آن شعرباو فرستاد - و نندا جواهر بسیار ارسال داشته - سلطان بغزنین آمد * در سنه اربع عشر و اربعمائه سان لشکر دیده سوامی لشکری که در اطراف و جوانب ممالک بود پنجاه و چهار هزار سوار و هزار و سیصد پنجاه فیل در قلم آمد * در سنه خمس عشر و اربعمائه به بلخ رفت -

(۱) صاحب تاریخ فرشته می گوید که قیرات و ناردین را که از ممالک سرحد

هندوستان است فتح نمود ۱۲ مصحح *

مردم ماوراءالنهر از علی تگین قظلم نمودند - سلطان بدفع او شتافت -
 چون از جیحون عبور نمود - امرای ماوراءالنهر و یوسف قدر خان بادشاه
 ترکستان از راه دوستی باستقبال آمده ملاقات نمودند - و ایشان را از نفایس
 هندوستان و جواهر و فیلان انعامها و سوغاتها داد - و بصلاح از یکدیگر جدا
 شدند - علی تگین خبوندار شده فرار نمود - تعاقب کرده او را گرفته نزد
 سلطان آوردند - و یکی از قلاع هندوستان فرستادند - و بغزنین آمد - و لشکر
 بفتح سومنات کشید - و این سومنات شهریست بر ساحل دریای محیط -
 و معبد براهمه است و بتان زرین دران بتخانه بسیار بود - و بت بزرگتر را
 منات نامند - و در تواریخ این چنین بنظر رسیده که در زمان حضرت خدמי
 پناه صلعم این بت را از خانه کعبه باینجا آوردند - اما در کتب سلف
 براهمه معلوم میشود که نه چنین است - و این بت در زمان کشن که چهار
 هزار سال است معبود براهمه است - و بقول براهمه کشن درانجا غیبت
 نموده - القصه سلطان از راه نهرواله که پتن بوده باشد - بسومنات رفت -
 و بعد از تردد بسیار قلعه مفتوح گشته خلق کثیر قتل و دستگیر شدند -
 و بتخانها را شکسته از بیخ برکفندند - و سنگ سومنات را پارچه پارچه کرده
 پارچه بغزنین برده بر در مسجد جامع گذاشتند - سالها آن سنگ آنجا
 بود * و در سنه سبع عشر و اربعمائه بغزنین آمد - درین سال قادر بالله لوی
 خراسان و هندوستان و نیمروز و خوارزم فرستاد - و سلطان و فرزندان را
 و برادران را لقبها نهاد - سلطان را کعب الدوله و الاسلام - و امیر مسعود را
 شهاب الدوله و جمال الملّه - و امیر محمد را جلال الدوله و جمال الملّه -
 و امیر یوسف را عضد الدوله و مرید الملّه - نوشت که هرکرا ولی عهد نمائی -
 ما قبول داریم - این نامه در بلخ بسطان رسید - درین سال بجهت تذبذبه
 جتانی که در وقت مراجعت سومنات بلشکر سلطان بی ادبها نموده